Speech door Regine Scholten tijdens de dodenherdenking 2017

Goedenavond, welkom bij de jaarlijkse dodenherdenking van de Vereniging Professoren- en Burgemeesterswijk.

Arbeit macht Frei, vorig jaar juni liep ik onder de poort door met deze beruchte woorden voor een bezoek aan vernietigingskamp Auschwitz in Polen.

Er waren veel bezoekers, er was wat geroezemoes. Maar tegelijkertijd was het ijzingwekkend stil en voelde de lucht koud. De poort, de barakken, het prikkeldraad, de wachttorens, de gaskamer, een muur waartegen gevangenen werden geëxecuteerd tussen blok 10 en blok 11, één voor één kropen ze onder je huid en lieten verbijstering achter.

Ik had ooit gehoord dat in de voormalige vernietigingskampen de vogels niet langer zongen. Maar de vogels zongen hun lied, misschien tegen beter weten in. Net zoals wij iedere dag ons leven leven, lang na de verschrikkingen van toen.

In Auschwitz zijn voor verschillende landen tentoonstellingen ingericht over de geschiedenis van de Joden in hun land, ook voor Nederland. Tussen alle foto's hing daar een kleine, vergeelde, ansichtkaart van het voormalig Joods Weeshuis, hier een paar honderd meter verderop, aan de Roodenburgerstraat. Dat legde voor mij heel sterk de verbinding van onze eigen wijk waar wij wonen, werken en liefhebben, naar die afschuwelijke plaats waar meer dan 70 jaar geleden Joden en ook anderen massaal zijn omgebracht.

Velen van hen die op 17 maart 1943 uit het Joods Weeshuis zijn weggevoerd, zijn vermoord in Auschwitz of Sobibor. Nooit heeft een kleine, stenen trap op mij meer indruk gemaakt, dan de treden die ik vorig jaar zag van de verwoeste gaskamers in Auschwitz-Birkenau. Het waren de laatste treden van duizenden mensen op weg naar de dood. Ik keek naar die trap en probeerde mij het onvoorstelbare voor te stellen.

Of Sobibor, ver weg in het oosten van het huidige Polen tegen de grens met Wit-Rusland. Daar ligt een perron met afgebroken spoorrails die naar de hemel wijzen. Er is een bos. De weg naar de gaskamers werd door de nazi's wel de Himmelfahrtstrasse genoemd. Hoe cynisch en luguber kun je zijn. Nu loopt er door het bos een pad met kleine stenen met namen en soms foto's in herinnering aan hen die daar zijn omgebracht.

De stille getuigen zijn nu te zien in Auschwitz. De bergen schoenen, stapels brillen, borstels, scheerkwasten en rijen koffers met daarop vaak nog de herkomst van de eigenaren vermeld, zoals een koffer met het opschrift Hoogstraat 15 Harlingen. Bij elke bril hoort een mens, als u en ik, die door die bril de wereld helderder had kunnen zien. Met de borstels borstelden de vrouwen hun haar. Haar dat na hun dood werd afgenomen en met een totaal ontbreken voor menselijke waardigheid in matrassen of

andere gebruiksvoorwerpen werd verwerkt. Stille getuigen die ons blijven waarschuwen.

Waarschuwen tegen wreedheid, tegen het verlies van nuance, het elkaar klakkeloos naroepen zonder naar feiten te kijken, tegen domheid en niet nadenken en zomaar alles geloven wat als repeterende oneliners naar buiten wordt gebracht.

Getuigen met een stem zijn er door het verstrijken van de tijd steeds minder. De mannen en vrouwen die de oorlog bewust hebben meegemaakt zijn inmiddels hoog bejaard en vaak broos. Zoals tante Mien, onze oude kranige tante van 95 jaar die betrokken was bij de groep van verzetskrant Trouw.

Vooral in een onrustige wereld zoals nu, waar vele regimes, ironisch genoeg vaak democratisch gekozen, een weg inslaan die angst inboezemt, hebben wij de verantwoordelijkheid het verhaal van de Tweede Wereldoorlog levend te houden.

We moeten elkaar en onze kinderen, vertellen hoe kostbaar de vrede is die wij in ons land hebben en daarvoor strijden. Daarom zijn we hier vanavond bij elkaar en daarom zullen we zo straks na het gedichtje van Mara en het leggen van de krans twee minuten stil zijn om de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog te herdenken.